

eis plectimus; sed Christum pro nostris peccatis mactatum offerimus, pro illis et pro nobis propitiaturi benignissimum » Cyrill. l. c. Chrysost. in Phil. hom. 3. n. 4. Praeterea communem disciplinam commemorant sacrificium offerendi specialiter pro quibusdam defunctis. « Pro anima eius (mariti) refrigerium adpostulet (vidua) et offerat (per sacerdotes) annuis diebus dormitionis eius » Tertull. de monogam.; de exhortat. cast.; de corona milit. Cyprianus ep. 66. memorat et confirmat sanctionem quarundam legum ecclesiasticarum, ut si quis illas violaverit, « pro eo (defuncto) non offeratur, nec pro nomine eius sacrificium celebretur. » Eusebius pro anima Constantini, Ambrosius pro Theodosio et Valentiniano imperatoribus, pro Satyro fratre suo, pro sorore Faustini, Augustinus pro matre sua sacrificii oblationem commendant.

Hinc videmus iam saec. IV. ab Epiphano (Anacephal. T. II. p. 148.) et Augustino (de haeresibus haeres. 53.) inter haeretica dogmata etiam hanc recensitam Aërii sententiam: « offerri pro mortuis non oportere. »

THESIS XIII.

De modo propitiationis et impetrationis in hoc sacrificio.

« Quamvis in oblatione sacrificii tum meritum tum impetratio et satisfactio considerari etiam debeant, ut sunt *ex opere operantis*; praecipue tamen spectandus est valor sacrificii *ex opere operato*, quatenus Christus ipse tamquam princeps sacerdos per sacerdotes ministros offert se ipsum ut victimam. Quo posito 1°. distingui debet efficacia sacrificii ad impetrationem et ad propitiationem; 2°. ea utraque, ratione principii, non est per novum Christi meritum novamque satisfactionem, sed per meriti in cruce consummati applicationem; 3°. propitiatio ratione effectus non est ad immediatam peccatorum remissionem, sed hoc sacrificio — placatus Dominus gratiam et donum poenitentiae concedens crimina et peccata etiam ingentia dimittit; — denique 4°. pertinet valor propitiatorius ad immediatam remissionem poenae pro culpis expiatis adhuc luendae. »

I. Ut in oblatione sacrificii rite discernamus valorem ex opere operantis et ex opere operato, considerentur oportet ipsi diversi offerentes; nimirum sacerdos qui proprie

offert sacrificium ut minister Christi, tum fideles alii qui ad oblationem aliqua sua opera concurrunt, Ecclesia ut offert per sacerdotem, Christus denique summus sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech. Valor enim oblationis spectari debet non solum in re oblata, sed etiam in modo offerendi et praesertim ex persona offerente. Res eadem aliter atque aliter offerebatur a Christo in cruce et a Virgine Matre dolorum sub cruce, sed non idem erat oblationis valor sive ex modo sive ex persona offerente.

1°. In sacerdote offerente et in aliis fidelibus, qui oblationem sacrificii vel procurant vel ei assistunt vel ministrant, sine dubio opus hoc sanctissimum habet rationem meriti, satisfactionis, impetrationis etiam *ex opere operantis*, dummodo debitae conditiones non desint. Patet vero, sacrificii oblationem ita spectatam et valoris finiti esse, et quoad applicationem pro aliis sequi communem rationem bonorum operum, quae ita habet, ut satisfactio et impetratio unius membri propter communionem Sanctorum possit applicari aliis membris, non tamen ad alios transferri possit meritum, quod formaliter spectatum omnino *personale* est.

2°. Ecclesia (h. e. universi fideles coniuncti et subordinati suis Pastoribus et sub supremo Pastore visibili, Vicario Christi Pastoris animarum invisibilis, constituentes unum gregem, unum corpus Christi morale, unam sponsam), Ecclesia inquam universa per suos sacerdotes tamquam ministros mediatores constitutos inter Deum et homines offert sacrificium. Est enim sacrificium non tantum privatus singulorum, sed maxime ex sua intima ratione publicus est cultus totius populi Dei, ad solemnem a toto corpore in suo capite Christo ut victima, et per eundem ut magnum sacerdotem exhibendam Deo latriam adorationis, gratiarum actionis, satisfactionis, supplicationis. « Quotidianum Ecclesiae sacrificium, quae cum ipsius capitis corpus sit, se ipsam per ipsum discit offerre » (1) August. de Civ. Dei X. 20.

(1) Ita legebant Maurini in Mss. pro lectione pulcherrima trium aliarum editionum: « quotidianum Ecclesiae sacrificium; cum ipsius corporis ipse sit caput et ipsius capitis ipsa sit corpus, tam ipsa per ipsum quam ipse per ipsam suetus offerri. »

Haec etiam imo haec maxime propria est ratio, cur tota Ecclesia in terris sit ac dicatur « *sacerdotium sanctum* offerre spirituales hostias (*πνευματικας θυσιας* cf. superius p. 366. Cyrillum Hier.) acceptabiles Deo per Iesum Christum... genus electum, *regale sacerdotium*, gens sancta, populus acquisitionis » 1. Pet. II. 5. 9. Unde sacerdotes singuli offerunt nomine etiam totius Ecclesiae. « Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus (vice hominum) constituitur in iis, quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis » Heb. I. 5. Sub hac ratione Deus oblationem factam a dilecta sponsa Ecclesia semper accipit in odorem suavitatis, ut sacrificium adorationis et laudis, gratiarum actionis, propitiationis et impetrationis, praecisione facta ab *opere operantis* sacerdotis. Quatenus igitur Deus in oblatione intuetur sanctitatem et dignitatem offerentis Ecclesiae, hic valor potest dici *ex opere operato* respectu sacerdotis, respectu tamen Ecclesiae est quasi ex opere operantis, isque pretii finiti.

Ex his intelligitur, quomodo a) orationes in Missae sacrificio habeant valorem *ex opere operato*, ut orationes Ecclesiae; et quomodo b) nullae dentur Missae *privatae* sensu, quo Protestantes calumniantur.

3°. Quando de sacrificii Eucharistiae proprio valore agitur, spectari debet, quatenus offerens principalis est Christus ipse sacerdos secundum ordinem Melchisedech, idem qui et victima oblata. Offert autem se ipsum in primis ut summus sacerdos, quatenus sacerdotes ministri ex eius institutione, potestate ab ipso accepta, eius auctoritate et nomine, eius personam referentes ipsum Agnum immaculatum sacrificant (cf. de Sacram. in gen. th. X.); sicut ipse personaliter fungens sacerdotio absque sacerdote ministro se sacrificaverat prima institutione in ultima coena. At non solum vi institutionis et per auctoritatem, qua delegat sacerdotes ministros ad sacrificium suo nomine offerendum, sed etiam voluntate praesenti in singulis celebrationibus se constituens in statu cibi et potus sese Ecclesiae dat offerendum, et se ipsum offert aeterno Patri (cf. supra p. 318.)

Sub hac ratione quae sane in sacrificio Eucharistiae primum et prae ceteris spectari debet, ut sacerdos offerens est

ipse Christus salvator, patet sacrificii valorem non pendere a sanctitate, meritis et *opere operantium* sive sacerdotum ministrorum Christi sive aliorum membrorum Ecclesiae, sed esse respectu sacerdotum et fidelium *ex opere operato*. Respectu vero Christi valor huius sacrificii, quatenus intelligitur valor *meriti et satisfactionis*, est ex opere operantis Christi ut se obtulit in cruce; quatenus valor dicitur praecise *dignitas* ex persona offerente et victimâ oblatâ, dignitas est a Christo, etiam ut adhuc nunc se offert et offertur in altari.

Porro ut intelligatur, quantus et ex quo principio sit valor *operis operati* in hoc sacrificio, considerari debet huius incruenti sacrificii ex intima sua natura essentialis relatio ad sacrificium redemptionis in cruce. Sistit et offert se Christus in hoc incruento sacrificio ut victimam, formaliter quatenus meritum nostrae redemptionis et satisfactionem pro nostris peccatis complevit in sacrificio cruento, et sub formali ratione huius meriti et satisfactionis completae hic iugiter se offert, ac proinde totum illud meritum consummatum continuo renovata oblatione Deo Patri repraesentat et exhibet. Hoc etiam sensu sacrificium Eucharistiae a Patribus et in liturgiis dicitur *renovatio mortis Christi, renovatio et continuatio sacrificii in cruce, celebratio nostrae redemptionis, agnus mactatus pro peccatis nostris in altari*. Hinc valor insitus, seu pretium et dignitas in se spectata huius sacrificii est simpliciter aestimationis infinitae.

Scilicet a) *relate ad Deum* adoratio, laus et gratiarum actio infinitae eius maiestatis *condigna* olim in cruce exhibita, hoc Iesu Christi unigeniti Dei Filii sacrificio per ipsum magnum sacerdotem et in ipso ut in pretiosa victima iterum divino conspectui repraesentatur ac repetitur; et pari modo honor Deo ad sarcendam iniuriam in cruce reditus maior quavis iniuria illata hoc eodem sacrificio repraesentatur. Unde b) *relate ad homines* nullum est bonum, cui impetrando non par et eminens in hoc sacrificio sit dignitas; nulla possunt esse peccata, pro quibus ad placandum Deum in eo non contineatur sufficiens compensatio et pretium superabundans.

Constat autem tum ex modo dictis tum ex superioribus

(th. VII.), infinitatem hanc valoris ac dignitatis sacrificii non posse intelligi de novo merito et nova satisfactione, cum Christus exaltatus ad dexteram Dei iam non sit in statu merendi; sed intelligi debere de meriti in cruce consummati applicatione, quod quia est infinitum, est in applicatione inexhaustum et indeficiens. Ad modum vero loquendi quod adinet, licet non possit dici in hoc sacrificio nova *satisfactio* ex opere operato et quatenus offerens est Christus ipse, sed solum satisfactionis iam praestitae applicatio, potest tamen dici nova Christi redemptoris *impetratio* seu *interpellatio* apud Patrem (cf. Rom. VIII. 34; Heb. VII. 25; IX. 24.). Ratio discriminis est, quia satisfactio intelligitur obiective ipsum opus quo satisfit pro iniuria illata, impetratio autem et interpellatio potest dici etiam meriti olim consummati repraesentatio, ut vi illius beneficia concedantur (cf. Tract. de Incarnat. th. LI.).

Hucusque spectavimus sacrificii *aptitudinem* ex insita eius dignitate ad impetrationem beneficiorum et propitiationem Dei offensi, h. e. spectavimus dignitatem in se ipsa et valorem *in actu primo*, atque ita facile eius infinitatem intelligimus. At *in actu secundo* valor est, quatenus ad effectum determinatum a Christo secundum humanitatem offertur et a Deo acceptatur. Iam vero in acceptatione et actu secundo ne ipsum quidem sacrificium crucis erat vel esse potuit ad effectum infinitum. Ergo et sacrificium Eucharistiae applicans meritum crucis habet efficientiam in actu secundo non infinitam, sed finitam et supernaturalis providentiae consilio determinatam (cf. Tract. de Incarn. sect. IV. praenot. VI. VII.).

Finita inquam est haec efficientia *intensive*, ut probatum manet ex dictis. Si vero spectetur ea *extensive* h. e. comparate ad numerum eorum, quibus fructus applicatur, multae sunt et valde discrepantes theologorum sententiae. Quatenus fructus participatur ab assistentibus ratione specialis eorum coniunctionis cum oblatione sacrificii, evidens est, fructum etiam qui sit ex opere operato, non minui in singulis propter multitudinem assistentium, et hoc sensu potest dici efficacia in indefinitum seu infinita *extensive*. Quod vero spectat ad eos, pro quibus sacrificium intentione

sacerdotis specialiter offertur; efficacia *impetrationis* consequens ex infinita dignitate insita sacrificii potest admitti secundum eandem infinitatem *extensive* spectatam. Quoad applicationem vero *satisfactionis* videtur ex sensu et praxi Ecclesiae dicendum, eam esse ita determinatam in divina acceptatione, ut hic fructus intentione sacerdotis applicatus multis, non totus singulis obveniat aequae ac si pro uno solo fuisset applicatus, sed potius in multos secundum partem et aliquem gradum distribuatur. « Qui non offerunt, ait Canus, ii non aequalem partem accipiunt, si pro pluribus, ac si pro uno dumtaxat offerretur... *ad satisfactionem* loquor; *ad impetrationem* namque nulla vis minor in sacrificio est, quod pro multis offertur, quam in eo, quod pro uno solo » (1). Vide Canum l. XII. c. 13. argum. 10; Suarez disp. 79. sect. 11. 12; de Lugo disp. 19. sect. 9; Ysambert in 3. q. 83. disp. 7. a. 1. 8. 10.

(1) Ego certe sententiam, qua dicitur *totus fructus* aequalis sive pro uno sive pro multis simul offeratur sacrificium, conciliare nequeo cum doctrina indubitata, peccare non solum contra praeceptum Ecclesiae sed *contra iustitiam* illum sacerdotem, qui Missam, pro cuius applicatione accepit stipendium ab uno, offerat tum pro illo tum simul pro aliis. In quonam, quaeso, ille sacerdos laedit alterum *contra iustitiam*? Atqui certum est ex Alexandri VII. damnatione contra propos. 10. et ex decretis s. Congregationis, peccare *contra iustitiam* et ad restitutionem teneri sacerdotes, qui pro plurium stipendiis satisfacere praetenderent unica Missa. Neque ad huius *iniustitiae* declarationem sufficit, quod aliqui respondent, stipendia esse ad sacerdotis sustentationem, qui ergo per unum stipendium iam habet suam sustentationem, non posse sine iniustitia pro eiusdem sacrificii oblatione recipere alia adhuc stipendia. Si enim haec esset ratio, nullo modo violaret *iustitiam*, cui ad congruam suo statui sustentationem non sufficeret unum sed plura necessaria essent stipendia, quod olim quidem (licet ex alio principio) Canus l. c. aliique asseruerunt, sed nunc certe nemo dicere auderet. Alterum vero quod adversarii opponunt huic nostrae rationi, eam potius confirmat. Aiunt nempe, plura stipendia pro eodem sacrificio recipere ideo declaratum esse contrarium *iustitiae*, quia theologorum sententia a nobis in textu exposita est *probabilis*, et ideo non est *certum* per unam Missam praestari totum, quod pluribus qui obtulerant stipendia, debetur. Est autem *contra iustitiam* obligationi certae velle satisfacere *per solutionem seu praestationem incertam*. Omissis aliis quae contra hanc responsionem dici possent, nobis abunde satis est *probabilitas* sententiae hoc modo decretis s. Sedis confirmata.

II. Consideravimus principium, unde sit et quantus sit valor sacrificii Eucharistiae ad impetrationem et propitiationem. Nunc quaerimus, qualis sit haec *impetratio* et maxime qualis *propitiatio*, et quomodo haec ab illa in sacrificio distinguatur.

Concilium Tridentinum sess. XXII. can. 3. ita definit: « Si quis dixerit, Missae sacrificium tantum esse laudis et gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium, vel soli prodesset esse sumenti, neque pro vivis et defunctis, pro peccatis, pro poenis, satisfactionibus et aliis necessitatibus offerri debere, anathema sit. »

1°. Itaque sacrificium est *impetratorium*, et sub hac ratione dicitur offerri « pro aliis necessitatibus » i. e. pro omnibus necessitatibus ordinis supernaturalis, et naturalibus ad finem supernaturalem conducentibus. Quaeritur, utrum impetratio haec dici debeat *ex opere operato*, circa quod videtur diversitas sententiarum esse potius in modo loquendi, quam in re ipsa. Sacrificium, quatenus a Christo sacerdote principe per sacerdotes ministros offertur, habet vim impetrandi ex sese et ultra omne meritum hominum, qui offerunt et pro quibus offertur. Sequitur tamen communem rationem impetrationis, quae, ut sit infallibilis, requirit certas condiciones ex parte postulantis, ex parte eius pro quo postulatur, ex parte obiecti quod postulatur, atque inter has maxime ex parte obiecti debitam congruentiam cum divina providentia ac gubernatione. Quoniam in praesenti spectamus sacrificium, quatenus est a Christo interpellante pro nobis, condiciones debitae solum possunt deesse ex parte eorum pro quibus postulatur, et consequenter etiam ex parte obiecti. Quamvis ergo non sit infallibilis impetratio eius obiecti, quod est in voluntate hominum, est tamen infallibilis impetratio eius boni, quod est in voluntate Christi interpellantis, nisi ponatur obex ab homine; et est impetratio vi dignitatis ipsius sacrificii, non autem ab hominis merito tamquam a causa. Nulla ergo est sufficiens ratio, cur non dicatur impetratio *ex opere operato*.

2°. Est sacrificium *propitiatorium* ex diserta definitione Concilii, et sub hac ratione dicitur offerri « pro peccatis,

poenis, satisfactionibus. » a) Propitiatio facile intelligitur, quatenus sacrificium dicitur offerri « pro poenis et satisfactionibus. » Exhibetur scilicet Deo per sacrificium incruentum satisfactio consummata sacrificio cruento pro poenis adhuc luendis ab illis, pro quibus offertur. Poenae huiusmodi luendae in membris Ecclesiae adhuc viventibus sunt vel poenae sustinendae vel spontaneae *satisfactiones praestandae*; in animabus purgatorii, quae iam proprio sensu satisfacere nequeunt, sed solum patiuntur poenam seu (ut dici solet) *satispatiuntur*, possunt dici *poenae simpliciter*; ita enim videtur Concilium distinxisse, quando dixit, sacrificium offerri « pro vivis et defunctis... pro poenis, satisfactionibus, etc. » Clarissime haec efficientia sacrificii Eucharistiae demonstratur ex eo, quod illud nobis describitur in universa traditione tamquam *propitiatorium pro defunctis* (Conc. Trid. sess. XXV. decret. de purgat. cf. thesim antecedentem), pro quibus nulla alia vel certe nulla magis propria propitiatio intelligi potest, quam haec pro poenis residuis. Atqui si sacrificium hanc habet virtutem propitiationis pro defunctis, a fortiori eadem concedi debet pro membris Ecclesiae adhuc viventibus.

Dispositio ad hunc fructum percipiendum non alia necessario requiritur, quam status gratiae. Licet vero gradum poenae, qui remittatur, definire non possimus, isque probabilis in viventibus pendeat etiam a dispositione magis vel minus perfecta; est tamen effectus *ex opere operato* atque adeo infallibilis, nisi obex eum impediatur.

b) Docet Concilium l. c., sacrificium Missae etiam « pro peccatis offerri debere. » Quomodo autem possit dici propitiatorium pro peccatis, declaratione indiget. Ex comparatione enim capitum doctrinae de iustificatione constat, in praesenti ordine nullum esse medium ordinarium sanctificationis immediatae nisi vel *ex opere operantis*, vel *ex opere operato per sacramenta*; unde etiam constat, sacrificium sub formali ratione sacrificii non esse ordinatum ad immediatam nostram iustificationem et sanctificationem per gratiam habitualem; imo si ita esset, illud sub hac ratione accensendum esset sacramentis novae legis. Ex altera vero parte sacrificium Eucharistiae in liturgiis, a Patribus et

in universa traditione (th. XII.) praedicatur *propitiatorium pro peccatis*. Hoc igitur intelligi debet non de efficacia ad immediatam iustificationem, sed de propitiatione Dei, qua per aliud medium interpositum homo peccator ad iustificationis gratiam perducatur, ut docuit Concilium ibid. cap. 2. « Docet sancta synodus sacrificium istud vere propitiatorium esse... Huius quippe *oblatione placatus Dominus gratiam et donum poenitentiae concedens*, crimina et peccata etiam ingentia dimittit. »

Hac autem doctrina posita remanet declarandum, quomodo ratio propitiationis differat ab impetratione; videtur enim hoc totum nihil esse aliud quam impetratio gratiarum actualium, quibus peccator ad poenitentiam et per hanc ad iustificationem perducatur; tum vero haec propitiatione ab impetratione in genere non differt nisi obiecto, quatenus hic impetrantur gratiae directae ad remissionem peccatorum obtinendam. Solutio huius difficultatis iam continetur in verbis ipsis Concilii: « *huius sacrificii oblatione placatus Dominus concedit gratiam et donum poenitentiae.* » Peccata scilicet, praesertim « crimina et peccata ingentia » causa sunt, cur iustitia divina uberiores gratias subtrahat, quas, nisi peccata obstarent, divina bonitas concedere vellet. Iam per sacrificium, quo satisfactio in cruce consummata pro determinatis peccatoribus divino conspectui exhibetur, et ita eis specialiter applicatur, haec iusta ira Dei placatur, ne poenam inferat subtractionis gratiarum; quam proinde placationem consequitur divina misericordia et liberalitas in concedendis gratiis abundantioribus, et per has ulterius, accedente hominis cooperatione, perficitur poenitentia et iustificatio. Propitiatione igitur respicit directe placandam divinam *iustitiam, ne poenam inferat*, impetratio divinam *bonitatem ac misericordiam, ut beneficia concedat*. Unde gratiae aliae, quibus non peccata commissa impedimento erant, sed quas tamen divina bonitas concedit ob meritum Christi per sacrificium Eucharistiae pro homine exhibitum et applicatum aliter non concedendas, adscribendae sunt sacrificio non quatenus propitiatorium, sed quatenus impetratorium est. Quia vero « si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus » (1. Io. I. 8.),

pro omnibus sane necessaria est propitiatione velut antecedens impetrationem.

Effectus hic propitiationis pro peccatis gravibus nondum remissis est quidem et ipse *ex opere operato*. Duo tamen advertenda sunt. α) Possunt esse in hac quoque propitiatione gradus diversi, ut pro gravitate et multitudine criminum, proque diversa dispositione peccatoris placatio irae Dei plenior sit vel minus plena, atque ideo multiplicatio oblationum sacrificii ad eundem effectum pro eodem homine (sive fiat applicatio intentione sacerdotis, sive consideretur specialis participatio e. g. per devotam assistentiam in celebratione sacrificii) non solum non superflua, sed ex ipso modo efficaciae sacrificii maxime commendanda est. β) Cum effectus in eo sit, ut gratias, quae in poenam peccatorum iuste subtrahuntur, Deus sacrificio placatus iam conferre velit; patet, gratias uberiores non semper continuo sed tempore opportuno, nec per miraculum sed iuxta ordinatam providentiam, nec ita conferendas esse, ut effectus ipse ultimus poenitentiae et remissionis peccatorum culpa hominis frustrari non possit. Utrumque quod dicimus, nominatim necessitatem et gradus diversos dispositionis atque accommodam gratiarum distributionem indicat Concilium Tridentinum l. c. « Docet sancta synodus, sacrificium istud vere propitiatorium esse, per ipsumque fieri, ut *si cum vero corde et recta fide, cum metu et reverentia, contriti ac poenitentes ad Deum accedamus*, misericordiam consequamur et *gratiam inveniamus in auxilio opportuno.* » Vide de Lugo disp. 19. sect. 9. n. 140. seqq.

c) De propitiatione pro peccatis venialibus eodem fere modo sentiendum videtur; referri scilicet sacrificium ex opere operato ad eorum remissionem non immediate sed mediate per placationem divinae iustitiae, ne in poenam venialium etiam culparum uberiores gratias neget, quibus cooperando homo deinde obtineat remissionem peccatorum per poenitentiam. Hoc praesertim tenendum est, si iuxta sententiam probabiliorem in praesenti ordine peccata venialia viventibus numquam remittuntur sine novae gratiae sanctificantis infusione; ad gratiam enim ex opere operato conferendam sacramentum non autem sacrificium ordinatur.